

3.

Veřejná politika jako vědní disciplína

Témata:

- a) Definice a poznávací pole oboru**
- b) Slovníček významově příbuzných pojmů**
- c) Disciplinární souvislosti**
- d) „Otcové zakladatelé“**

Prameny

- Anderson, J.E.: What is Public Policy? In: Nováčková, Bl.: Angličtina pro veřejnou a sociální politiku. Praha, Karolinum 1999, Unit 1, s. 7-9.*
- Fiala, P. - Schubert, K.: Moderní analýza politiky. Uvedení do teorií a metod policy analysis. Praha, Barrister & Principal 2000.*
- Howlet, M. – Ramesh, M.: Studying Public Policy. Oxford, Oxford University Press 1995.*
- Parsons, W.: Public Policy. Cheltenham, Edward Elgar 1995.*
- Potůček, M.: Česká veřejná politika jako vědní disciplína a jako předmět zkoumání. In: Teorie vědy/Theory of Science, XVI/XXIX, č. 2., 2007, s. 93-118. Dostupné na http://martinpotucek.cz/download/articles/ceska_vp.pdf*
- Potůček, M. a kol.: Veřejná politika. Praha, Sociologické nakladatelství 2005.*
- Potůček, M. a kol.: Strategické vládnutí a Česká republika. Praha, Grada 2007.*
- Veselý, A. – Nekola, M. (eds.): Analýza a tvorba veřejných politik. Praha, Sociologické nakladatelství 2007. První část - Základy analýzy a tvorby veřejných politik, s. 13-137.*

Veřejná politika jako vědní disciplína

a) Definice a poznávací pole oboru

Otázka: Jak se vymezuje veřejná politika jako vědní disciplína?

Variantní odpovědi: Anderson, Sartori, Jenkins, Colebatch, Peters, Lasswell, Potůček a kol.

Trend: od vymezení veřejné politiky jako sociální praxe teoretiky k vymezení samotné povahy její teoretické reflexe.

Anderson:

Veřejná politika je proud záměrných činností realizovaných jedním či více aktéry při řešení nějakého problému či sledování určitého zájmu. Lze jej členit na (veřejně politické) nároky, rozhodnutí, prohlášení, činy (*outputs*) a (zamýšlené a nezamýšlené) důsledky (*outcomes*).

Prameny:

Anderson, James E.: Public Policy Making. New York, Praeger Publishers 1975.

Anderson, James E.: What is Public Policy? In: Nováčková, Bl.: Angličtina pro veřejnou a sociální politiku. Praha, Karolinum 1999, Unit 1, s. 7-9.

a) Definice a poznávací pole oboru

Sartori:

Veřejná politika je založena na zespolečenštěném rozhodování, jehož účastníci jsou zároveň jejími tvůrci a realizátory. Zespolečenštěná rozhodnutí jsou taková, která se od jiných forem (individuálních, skupinových, kolektivních) rozhodnutí liší vztahem k rozhodovacím subjektům. Jde o rozhodnutí společenství (agregací jednotlivců složených z různých typů organizací) bez ohledu na to, zda je přijímá jeden, několik nebo mnoho jednotlivců. Určujícím kritériem je obsah a rozsah rozhodnutí. Kdokoli rozhoduje, rozhoduje za všechny.

Pramen:

Sartori, G.: Teória demokracie. Bratislava, Archa 1993, s. 215-216.

Jenkins:

Veřejná politika je soubor vzájemně provázaných rozhodnutí, přijatých politickým aktérem nebo skupinami aktérů při výběru cílů a cest jejich dosažení v rámci dané situace a realizačních možností.

Pramen:

Jenkins, W.I. Policy Analysis. Oxford, Martin Robertson 1978.

a) Definice a poznávací pole oboru

Colebatch:

Základním paradigmatem veřejné politiky je sledování aktivit autorit zaměřených na dosažení kolektivních cílů.

Pramen:

Colebatch, H.K.: Policy. Buckingham, Open University Press 1998.

Peters:

Veřejná politika je souhrn vládnutí, které přímo nebo zprostředkovaně ovlivňuje život občanů státu.

Pramen:

Jenkins, W.I. Policy Analysis. Oxford, Martin Robertson 1978.

a) Definice a poznávací pole oboru

Potůček a kol:

Veřejná politika je disciplína propracovávající a aplikující výkladové rámce sociologie, ekonomie, politických věd, práva, teorie řízení a dalších oborů k analýze a prognóze procesů formování a uplatňování veřejných zájmů vážících se na řešení diferencovaných sociálních problémů. Věnuje se přitom institucionálnímu zprostředkování těchto procesů veřejným, občanským a do jisté míry i komerčním sektorem v poloze, která je využitelná politickou praxí.

Pramen:

Potůček, M.: *Veřejná politika*. Praha, Sociologické nakladatelství 2005.

Veřejná politika jako vědní disciplína

b) Slovníček významově blízkých pojmů

Otázka: Co znamenají nejčastěji užívané související pojmy a v čem se liší od pojmu veřejná politika?

<i>Anglicky</i>	<i>Česky</i>
Public affairs, issues	Veřejné záležitosti
Public interests	Veřejné zájmy
Polity	Obecná idea a strukturálně-funkční rámec politického procesu; „Volba společnosti“
Politics	Politický proces střetávání a vyrovnávání zájmů
Public policy; Policy	Veřejná politika
Policy analysis	Analýza politiky
Political science	Politologie, politické vědy
Governance	Vládnutí
Management theory	Teorie řízení
Public management	Řízení ve veřejném sektoru

b) Slovníček významově blízkých pojmů

Přiřad'te k sobě odpovídající pojmy a politická rozhodnutí!

1. Zavedení školného na vysokých školách	A. Polity
2. Přijetí nové ústavy	B. Politics
3. Zamítnutí návrhu státního rozpočtu v parlamentu	C. Public policy; Policy

Správná
odpověď

Přeskočit
stránku
se správnou
odpovědí

Veřejná politika jako vědní disciplína

b) Slovníček významově blízkých pojmů

Přiřad'te k sobě odpovídající pojmy a politická rozhodnutí!

1. Zavedení školného na vysokých školách	C. Public policy; Policy
2. Přijetí nové ústavy	A. Polity
3. Zamítnutí návrhu státního rozpočtu v parlamentu	B. Politics

Správné odpovědi: 1. → C., 2. → A., 3. → B.

„Politický řád tvoří rámec (polity), v němž na základě strategie politického konfliktu a konsenzu (politics) vzniká materiální politika (policy).“

Fiala, P. - Schubert, K.: Moderní analýza politiky. Uvedení do teorií a metod policy analysis. Praha, Barrister & Principal 2000, s. 19.

Veřejná politika jako vědní disciplína

c) Disciplinární souvislosti

Otázka: V čem se veřejná politika jako vědní disciplína shoduje a v čem se odlišuje od příbuzných vědních oborů?

Veřejná politika je průřezovou vědní disciplínou *sui generis*. Znamená to, že svou tématickou orientací, užívanými výkladovými rámci i pojmovým aparátem přesahuje hranice tradičních sociálních věd.

Sémantický diferenciál rozdílů mezi tradičně orientovanými politickými vědami a veřejnou politikou

Politická věda

Veřejná politika

ideologie	←	→	technologie
konflikt	←	→	konsensus
odcizení moci	←	→	služba
ovládání	←	→	kooperace
reprezentace	←	→	uspokojení potřeby
krátkodobý horizont rozhodování	←	→	dlouhodobý horizont rozhodování

c) Disciplinární souvislosti

Otázka: V čem se veřejná politika jako vědní disciplína shoduje a v čem se odlišuje od příbuzných vědních oborů?

V centru pozornosti **tradičních politických věd** je spíše **výkon politiky jako specializované, dělbu práce profesionalizované lidské činnosti, bezprostředně vázané na artikulaci, reprezentaci a střet diferencovaných zájmů a boj o moc**, a to na úrovni, zajišťující existenci a přežití celých relativně autonomních společenství - typicky národních států, ale i lokálních společenství nebo nadnárodních sdružení.

Veřejná politika naproti tomu neanalyzuje tolik obecné politické podmínky vzniku, existence a přežití takových sociálních útvarů; zajímá se spíše **o sociálně politický proces vedoucí k uspokojování těch konkrétních, diferencovaných potřeb lidí i celých společenství, jejichž uspokojení nemůže být zprostředkováno výlučně soukromým sektorem, a proto má povahu sledování veřejných zájmů.**

Analýza politiky (policy analysis) má proto z novějších proudů v politických vědách k veřejné politice nejbližší.

c) Disciplinární souvislosti

Ekonomie a veřejná politika

Zatímco ekonomie se soustřeďuje především na analýzu fungování ekonomiky, veřejná politika zkoumá především **politické a sociální předpoklady a důsledky jejího fungování**.

K veřejné politice má nejbližší **institucionální ekonomie/neo-institucionalismus** (svojí orientací na institucionální předpoklady fungování ekonomiky) a **veřejná ekonomika** (která se soustřeďuje na zkoumání veřejného sektoru jakožto funkčního výrazu potřeby uspokojovat veřejné zájmy).

Veřejná politika se kriticky vyrovnává i s některými dalšími teoriemi a pojmy vzniklými na půdě ekonomie (**např. teorie veřejné volby, politická ekonomie blahobytu, obecná taxonomie zboží a služeb**) a uplatňuje řadu ekonomických metod (**např. nákladově-přínosová analýza, analýza efektivnosti nákladů, multikriteriální vyhodnocování variant apod.**)

c) Disciplinární souvislosti

Sociologie a veřejná politika

Sociologie nabízí veřejné politice především **bohatství výkladových rámců**, navzájem si konkurujících teorií společnosti a jejího vývoje (**například korporativismus, teorie byrokracie, teorie sociálního kapitálu, organizační teorie, teorie modernizace a globalizace a d.**). Bez těchto teorií (ať už holistických či teorií středního dosahu) by aplikovaná veřejná politika snadno uvízla v neorientovaném a (proto i dezorientujícím) pragmatismu.

Sociologie jí navíc nabízí **množství metod uplatnitelných při poznávání veřejně politických jevů** (reprezentativní empirická šetření, analýza událostí, srovnávací analýza, obsahová analýza, interview a d.)

Veřejná politika může naopak sociologii nabídnout **rozpracované způsoby, jak získané poznatky účinně implementovat ve společenské praxi.**

c) Disciplinární souvislosti

Veřejná správa / správní věda (Public Administration) a veřejná politika

Rozdíl mezi veřejnou politikou a veřejnou správou (jako praktickými činnostmi) lze charakterizovat tak, že veřejná správa zahrnuje **zaběhnuté, rutinně se opakující činnosti v rámci předem daných regulativů**, zatímco veřejná politika je **tvorbou čehosi nového, překračujícího stávající praxi uplatňování veřejných zájmů**.

Analogicky je možno rozlišit i rozdíly v poznávacím záběru veřejné politiky a veřejné správy / správní vědy (jako vědních oborů).

V jiném rozlišení se **veřejná správa / správní věda** se zaměřuje především na analýzu vlastního fungování státu a jeho orgánů, zatímco **veřejná politika** si kromě toho všímá jeho relevantního okolí (například faktorů, které mění jeho úlohy, povahy dalších institucí, s nimiž stát spolupracuje či soutěží (například občanského a komerčního sektoru).

Veřejná politika jako vědní disciplína

c) Disciplinární souvislosti

Vztah veřejné politiky a sociální politiky

Tabulka: Diapazony zájmových polí veřejné politiky a sociální politiky jako vědních disciplín

Veřejná politika

Sociální politika

politika životního prostředí

bezpečnostní politika (vnější a vnitřní)

mediální politika

dopravní a telekomunikační politika

politika výzkumu, vývoje a inovací

hospodářská politika

populační politika

politika lidských práv a svobod

migrační politika

politika zaměstnanosti

politika v oblasti bydlení

vzdělávací politika

politika péče o zdraví

rodinná politika

politika sociálního zabezpečení

politika boje s chudobou

c) Disciplinární souvislosti

Pojmový trs “veřejný...”

Veřejná politika zahrnuje do své pojmové výbavy několik sousloví, jejichž společným jmenovatelem je adjektivum veřejný.

Patří k nim zvláště termíny **veřejný zájem**, **veřejné záležitosti**, **veřejný prostor**, **veřejný sektor**, **veřejné finance**, **veřejné statky** a **veřejné právo**.

Pojmů **veřejný zájem** a **veřejné záležitosti** užívají zvláště **sociologie** a **politické vědy**,

pojmu **veřejný prostor** **politické vědy** a **teorie komunikace**,
pojmu **veřejný sektor**, **veřejné finance** a **veřejné statky** **ekonomie**
a pojmu **veřejné právo** **právní vědy**.

Zastřešujícím pojmem, vyjadřujícím celková rámec poznávacího záběru **veřejné politiky**, je pojem **vládnutí**.

d) Otcové zakladatelé

Hlavní přínosy

Arrow, Kenneth J.

Dahl, R.A.

Dahrendorf, Ralf

Dror, Yehezkel

Etzioni, Amitai

Heclo, Hughes,

Castels, Michael

Lane, Jan-Erik

Lasswell, Harold

Lindblom, Charles E.

Teorie kolektivního rozhodování

Teorie demokracie, polyarchie

**Individuální práva a sociální závazky;
sociální liberalismus**

**Racionální model veřejné politiky;
strategická dimenze řízení**

Etika v ekonomice

Politické sítě

Veřejný sektor mezi trhem a státem

**Konceptualizace analýzy politik na půdě
sociálních věd**

**Inkrementální model veřejné politiky;
vztah ekonomiky a politiky**

d) Otcové zakladatelé

Hlavní přínosy

Lowi, T.J.	Model politických arén
Peters, Guy	Role institucí ve veřejné politice
Rose, Richard	Občané ve veřejné politice
Sen, Amartya	Cílové funkce veřejné politiky; modely rozvoje
Simon, Herbert	Humánní aspekty fungování byrokratických aparátů
Weimer, David L. – Vining, Aidan R.	Vztah trhu, státu a občanského sektoru
Wildavsky, Aaron	Analýza politik jako věda a umění; etika veřejně politického poradenství
Wilenski, Harold	Srovnávací analýza; fenomén korporativismu

Všechny tyto autory spojuje to, že se jim podařilo produktivně překročit hranice mezi jednotlivými vědními disciplínami.